

ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ἀρχαϊκὸ ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα Κλεωνῶν

Στεφάνωι Miller

(1942-2021)

ὑπήρξεν ἔτι τὸ ἄριστον ἐκεῖνο Ἑλληνικὸς

Ἐξαγωνικὸς¹ κίων ἀβεστολίθου θραυσμένος σὲ δύο συναρμοζόμενα τεμάχια (εἰκ. 1, 2), τώρα συγκολλημένα, ἐλλίπης ἄνω, κάτω καὶ κατὰ μεγάλο μέρος στὰ δεξιὰ τῆς ἐνεπιγράφου πλευράς.

Εὐρέθη κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ ἀγρεπαύλεως, τῆς ὑστέρως ρωμαϊκῆς περιόδου πὸν ἐπισκευάσθηκε στὰ τέλη τοῦ βου αἰ. μ.Χ., σὲ ἀγρὸ ἰδιοκτησίας Ρεκληίτη-Ρουσσόπουλου στὴν θέση *Βαρελά* στὴν περιοχὴ τοῦ χωριοῦ Ἄγ. Βασίλειος.² Ὁ λίθος ἐχρησίμευσε ὡς οἰκοδομικὸ ὑλικὸ στὴν ἔπαυλη.³ Ὁ τόπος, ὅπου βρέθηκε ἡ ἐπιγραφή, ἀνήκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στὶς Κλεωνές.⁴ Ὁ κίων ἐκτίθεται στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς Νεμέας· τὸν μετέφερε ἐκεῖ ὁ μακαρίτης Στέφανος Miller.

Ἡ ἐπιγραφή εἶναι χαραγμένη κατακορῦφως κατὰ τὸν τρόπο πὸν περιγράφεται ἀπὸ τὴν L. H. Jeffery, *The Local Scripts of Archaic Greece*, Oxford 1961 (στὸ ἐξῆς *LSAG*), 49-50, ὡς «false boustrophedon». (Εἰκ. 3).

Τὸ σχῆμα τοῦ λίθου καὶ ὁ τρόπος γραφῆς εἶναι παρόμοια πρὸς τὸν ὀκταγωνικὸ ὑψηλὸ ἐπιτύμβιο ἐνεπίγραφο κίονα⁵ τοῦ Δαμοτίμου ἀπὸ τὴν Τροιζήνα, *LSAG Troizen* 2, σελ. 176, 181, πίν. 32 (περ. 550-525 π.Χ.). Ὅσο μπορεῖ νὰ κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ σχήματα τῶν γραμμάτων Δ, Ι,

---

Εὐχαριστῶ θερμῶς καὶ ἀπὸ τὴν θέση αὐτὴ τὴν ἀρχαιολόγο κυρία Αφέντρα Μουτζάλη, διότι παρεχώρησε (πρὸ πολλῶν ἐτῶν) στὸν κ. Ἀθ. Ριζάκη, ἐπίτ. διευθυντὴ ἐρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρυμάτος Ἑρευνῶν, καὶ στὸν ὑπογράφόμενο τὸ δικαίωμα δημοσιεύσεως τῆς ἐπιγραφῆς· τὸν κ. Ριζάκη, διότι προθύμως συμφώνησε νὰ προχωρήσω στὴν μελέτη καὶ δημοσίευσή της. Τὸν Ν. Παπαζαρκάδα εὐχαριστῶ, διότι ἐδιάβασε τὸ κείμενο καὶ μοῦ ἔκαμε χρήσιμες παρατηρήσεις.

1. Ὁ Μανόλης Κορρῆς ἐρωτηθεὶς ἐβεβαίωσε τὴν γνώμη πὸν εἶχα σχηματίσει ὅτι ὁ κίων εἶναι ἑξαγωνικὸς· τὸν εὐχαριστῶ θερμῶς.

2. Βλ. *Αρχ. Δελτ.* 39 (1984) Β΄ Χρονικά, 109-110. Τὴν σχετικὴ ὑπόδειξη ὀφείλω στὸν ἐκ τῶν συνεκδοτῶν τοῦ *HOPOY* καὶ φίλο Γιάννη Πίκουλα καὶ τὸν εὐχαριστῶ· ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν εὐγενεὴν παρεχώρησιν τῶν δημοσιευομένων φωτογραφιῶν τοῦ κίονος.

3. Ὑπῆρχαν κατάλοιπα κονιάματος ἐπὶ τοῦ λίθου, ὅπως εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μὲ πληροφορήσῃ ἡ κ. Μουτζάλη σὲ συνομιλία μας (2.10.2019), τὴν ὁποία εὐχαριστῶ καὶ γιὰ αὐτὴν καὶ γιὰ ἄλλες χρησιμώτατες πληροφορίες περὶ τὴν ἀνασκαφὴ καὶ τὸν τόπο.

4. Καὶ αὐτὴ τὴν πληροφορία ὀφείλω στὸν Πίκουλα. Βεβαίως στὴν ἐπικράτεια τῶν Κλεωνῶν ἀνήκε τὸ ἱερόν τοῦ Διὸς καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Νεμέας, βλ. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, Oxford 2004, 351, σελ. 611 (M. Piérart).

5. Παρόμοιο μνημεῖο (ὁ κίων εἶναι κυλινδρικός καὶ ἀρράβδωτος) εἶναι καὶ τὸ ἐπιτύμβιο τοῦ Πραξιτέλους, προερχόμενο καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Τροιζήνης, *LSAG Troizen* 3, σελ. 176-177, 182, πίν. 32 (περ. 500 π.Χ.).

Ε και Ξ (εικ. 3, 4) τὸ ἀλφάβητο τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τῶν Κλεωνῶν,⁶ βλ. *LSAG* 144 καὶ τοὺς πίν. 24 καὶ 25.

Μῆκος σωζ. 1, 52 μ., διάμ. 0, 515 μ., ὕψ. ἐνεπιγρ. πλευρᾶς 0,215 μ.

Ὑψ. γραμμ. 0,05 (F) 0,025 (O). Διάστιχο 0,08 μ.

Αὐτοψία: 7.10 καὶ 20.10.1995· ἐπανέλεγχος: 27.4.2016.⁷

Μνεῖα: S. G. Miller et al., *Nemea. A Guide to the Site and Museum*, Athens 2004, 88 (*SEG* 54, 425).

Β' ἡμισυ τοῦ 6ου αἰ. π.Χ.

vacat τοῖ[- - c.4 - -] | Ἀνθείαν Κεφ[- - -] ↑
[- - -]ν ξένφοισι καὶ ἐνδάμοισι ποθενόν. *vacat* ↓

Τὸ κενὸν πρὸ τῶν γραμμάτων τοῖ συνιστᾷ ἐνδειξῆ ὅτι εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κειμένου. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἔμμετρον ἀποτελούμενη ἀπὸ δύο δακτυλικούς ἐξαμέτρους στίχους.

1 τοῖ· τῆς καθέτου κεραίας τοῦ γράμματος μετὰ τὸ ὑπόστικτο ὄμικρον σώζεται μόνον τὸ κατώτερο τμήμα (I, M, N, Π, Γ;). Ὡστε δὲν εἶναι βέβαιον ἐὰν πρόκειται περὶ πώσεως τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου (τῶι, τόν, τοί)⁸ ἢ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας, λ.χ. τῶιδε (= τῶιδε), πρβλ. *IG* I³ 1365: ὑπὸ σήματι τῶιδε... κεῖται,⁹ ἢ περὶ ἄλλης λέξεως. Ἐὰν τὰ σωζόμενα ἀνήκουν σὲ ὀριστικὸ ἄρθρο κατ' αἰτιατικὴν ἐνικῶν, τὴν εὐσταθοῦσα μετρικῶς¹⁰ συμπλήρωση τὸν [φίλο]ν¹¹ δυσχεραίνει ὅτι, καθ' ὅσον γνωρίζω, σπανιώτατα στὴν ἀρχὴ τῶν ἀρχαϊκῶν ἐπιγραμμάτων¹² ἀπαντᾷ ὀριστικὸ ἄρθρο.¹³ παραπέμπω σὲ ἓνα μόνον παράδειγμα ἐπιτυμβίου ἐπιγράμματος ποῦ ἔχω ὑπ' ὄψιν μου *IG* I³ 1243 (Hansen, *CEG* I 40· Ἀττικὴ, περ. 530-520);: τὸπικλέος παιδὸς Δαμασιστράτο ἐνθάδε σῆμα...¹⁴ Τὸ κατὰ γενικὴν ἄρθρο δὲν προσδιορίζει τὸ ἀκολουθοῦν κύριο ὄνομα ἀλλὰ τὴν λ. παιδός.

Ἀνθείαν· (= Ἀνθείαν)· γὰρ τὴν γραφὴν πρβλ. *SEG* 11, 314 (Ἄργος, 6ος αἰ. π.Χ.); Ἀθαναίαι, Ἐράττιος, χρεστερίοισι· Schwyzer, *DGE* 77: θιοῖν, *IG* IV 506: Καρνείας· C. Waldstein, *The*

6. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ δευτέρα συλλαβὴ τοῦ ἐπιθέτου ποθενὸς δηλοῦται διὰ τοῦ γράμματος Ε, βλ. σχετικῶς ὅσα σημειώνει ἡ Jeffery, *LSAG* σελ. 145, γὰρ τὴν χρῆσιν τῶν ΕΙ γὰρ τὴν δήλωσιν τόσον τῆς γνησίας, ὅσο καὶ τῆς νόθου διφθόγγου εἰ· βεβαίως τὰ παραδείγματα εἶναι ἐλαχιστότατα.

7. Ἡ πρώτη αὐτοψία ἔγινε μὲ τὸν Γ. Πίκουλα· ἡ δευτέρα καὶ πάλι μαζί του καὶ μὲ τὸν Γ. Παπαδόπουλο· μάς συνόδευε καὶ ὁ ἀγαπημένος μου φίλος Δῆμος Κόντος. Ἡ τρίτη, στὸ Μουσεῖο τῆς Νεμέας, ἔγινε μὲ τὴν Γεωργία Μαλούχου. Εὐχαριστῶ καὶ τοὺς τέσσερις γὰρ τὴν βοήθεια ποῦ μοῦ παρεῖχαν.

8. Γὰρ τὴν ὀνομαστικὴν πληθυντικῶν τοῖ (= οἱ) πρβλ. Schwyzer, *DGE* 83.46 (Ἄργος, 5ος αἰ. π.Χ.); τοῖ Τυλίσιοι· βλ. Buck, *The Greek Dialects*, 148, παράγρ. 249 καὶ 154, παράγρ. 223, ἀρ. 5.

9. Πρβλ. Hansen, *CEG* I 175 (Παντικᾶπιον, 450-400);: σήματι τῶιδε ὑπόκειται ἀνὴρ πολλοῖσι ποθενός...

10. Γὰρ τὴν μακρὰ ποσότητα τῆς συλλαβῆς τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου λόγῳ τοῦ ἀκολουθοῦντος δίγαμμα πρβλ. τὸ ἀναθηματικὸ ἐπίγραμμα τοῦ Κλεωναίου Ἀρίστιος, Hansen, *CEG* I 362.5-7: ἐν Νεμέαι Φεῖδονος φῖλός τὸ Κλεωναίου· βλ. ἐπίσης τὸ ἐπιτύμβιο *CEG* I 143.3: ἔς γὰρ πρόξενφος δάμου φίλος...

11. Πρβλ. γὰρ τὴν γραφὴν τὴν λ. φῖλός τοῦ ὡς ἄνω ἐπιγράμματος (σημ. 10).

12. Στὸ ἀναθηματικὸ ἐπίγραμμα *IG* XII 5, 216 (*CEG* I 413), τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἐνόητες, τὴν ἀνάθεσιν ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐλεγειακοῦ διστίχου, καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ τεχνίτου ὡς δακτυλικὸ ἐξαμέτρο· στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐξαμέτρου προτάσσεται ἐνάρθρος τὸ ἐθνικὸν τοῦ τεχνίτου: τὸ Παρίο ποίημα...

13. Τὴν αὐτὴν δυσκολία παρέχουν καὶ οἱ συμπλήρωσεις τοῖ [φίλο]ι, πρβλ. *CEG* I 139.2: [τ]οῦτο δ' ἐταῖροι σᾶμα χέαν, ἢ τὸν [φίλο]ν.

14. Παραθέτω καὶ ἓνα (ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα;) παράδειγμα τῆς λ. υἱὸς ἐνάρθρου στὸ μέσον τοῦ ἐπιγράμματος, βλ. *CEG* I 114 (Βοιωτία, 479);: [- -]οῖσα τὸν ἡυιὸν Καφι[- -].

Argive Heraeum, 2, Boston 1905, 336, ἀρ. 1877: Σικελίας. Τὸ φαινόμενο εἶναι σύνηθες στὴν Ἀργολικὴ διάλεκτο, βλ. C. D. Buck, *The Greek Dialects*, Chicago 1955, 52, παράγρ. 56 καὶ 163, παρ. 250 ἀρ. 11· A. Thumb – E. Kieckers, *Handbuch der griechischen Dialekte*, I, Heidelberg 1932, 113-114, ἀρ. 4. Τὸ ὄνομα Ἀνθείας φέρει ὁ γιὸς τοῦ Εὐμήλου, τοῦ μυθικοῦ πρώτου βασιλέως μικρῆς περιοχῆς, ὅπου ἀργότερα ἰδρύθησαν αἱ Πάτραι (Παυσ. 7, 18.2). Ἀπὸ τὸν Ἀνθεία ἐπήρε τὸ ὄνομά της ἡ Ἀχαϊκὴ πόλις Ἄνθεια (18.3).¹⁵ Ἡ μορφὴ Ἀνθείας ἀπαντᾷ στὴν Ἐπίδαυρο, βλ. *LGPN* III.A, 40, s.v. (3ος/2ος αἰ. π.Χ.).¹⁶ Πρβλ. καὶ τὸ ὁμόρριζο Ἀνθίας, βλ. *IG* II² 2492.42 (Ἀττική, 4ος αἰ. π.Χ.), *IG* V 2, 368.5 (Ἀρκαδία, 3ος/2ος αἰ. π.Χ.), *REG* 12 (1899) 53-115 στίχ. 71.

Κεφ[- -]· τὸ ἐλλιπὲς γράμμα μετὰ τὸ Ε παλαιογραφικῶς μπορεῖ νὰ εἶναι Φ ἢ Ϝ (κόππα). Ἐὰν εἶναι Φ, πρᾶγμα πιθανώτερο, τὰ σωζόμενα μᾶλλον ἀνήκουν σὲ κύριο ὄνομα (Κέφαλος ἢ Κεφαλίων)· ἀβέβαιον ἐὰν πρόκειται περὶ τοῦ πατρωνυμικοῦ τοῦ θανόντος.

Ἡ πῶσις (αἰτιατ.) τοῦ ὀνόματος τοῦ θανόντος καὶ δευτερευόντως τὸ ἄρθρο στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐπιγράμματος ὑποδεικνύουν ὅτι ἀπαιτεῖται ρῆμα συντασσόμενο μὲ αἰτιατική, λ.χ. [(ἔ)θάψαν] ἢ [(ἔ)θέσαν]· γιὰ τὸ πρῶτο ρῆμα πρβλ. Jeffery, *LSAG* Argos 15, 159, 168 (Hansen, *CEG* I 136.1): Φοσίνα *ἡ* συσεμάταν θάψα [π]έλας *ἡ* ἵπποδρόμοιο (Ἄργος, περ. 525-500 π.Χ.)· *IG* I³ 1178: εὐρύχοροι ποτ' ἔθαψαν Ἀθῆναι τόνδε ἄνδρα (Ἀττική, 433/2 π.Χ.)· *LSAG* Kamarina 17, 268-269, 276: ἀνφοτέρος διέ καλὸς ἔθαπσε φίλος (περ. 485-450 π.Χ.). Γιὰ τὸ δεύτερο πρβλ. *IG* I³ 1154.2: ἐνθάδ' Ἀθηναῖοι Πυθαγόρη ἐθεσαν· *LSAG* Thasos 61, 300-301, 307, πίν. 58: ἔθεσαν δέ με οἱ Βρέντιεω παῖδες.¹⁷

2 ξένφοισι· γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ δίγαμμα μετὰ τὸ νῦ βλ. Buck, *The Greek Dialects*, 49-50, παράγρ. 54 καὶ πρβλ. *IG* IV 348.9: Ζένφον, 315: Ζενφοκλέ[ς]· *IG* IX 1, 869 (Hansen, *CEG* I 146): Ζενφάρεος.

ἐνδάμοισι (= ἐνδήμοισι)· ἔνδημος, ον = ἐγγώριος, ντόπιος (*LSJ*⁹, s.v. *dwelling in a place, native*)· πρβλ.¹⁸ Ἡσ. Ἔργα καὶ Ἡμέραι 225-226: οἱ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσιν | ἰθείας καὶ μὴ τι παρεκβαίνουσι δικαίου· Θέογν. Ἐλεγείαι 1.791-792: Μῆτε τινὰ ξείνων δηλεύμενος ἔργμασι λυγροῖς | μῆτε τιν' ἐνδήμων, ἀλλὰ δίκαιος ἔων, | τὴν σαυτοῦ φρένα τέρπε.

[-ω-]ν¹⁹ ξένφοισι καὶ ἐνδάμοισι ποθενόν· τὸ ποιητικὸ θέμα τοῦ ἀγαπητοῦ στοὺς ζῶντες, ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς οἰκογένειας, νεκροῦ δὲν εἶναι ἄγνωστο· πρβλ. Hansen, *CEG* I 128 (Οπ. Λοκροί, περ. 525-500): ἀνδρὶ ποθενδι | δάμοι· 175 (Παντικάπαιον, περ. 450-400): ἀνήρ | [π]ολλο[ῖ]σι ποθεννός...· *IG* II² 7268.4 (*CEG* II 483): ἀστοῖσιν τε ποθενόν· *CEG* I 112 (*IG* VII 2247) (Βοιωτία, περ. 500): ἀσστοῖ[ς] καὶ χσένοισι Φάνες φίλος [ἐνθάδε κείται], [[*h*ό]ς ποτ' ἀριστεύον ἐν προμάχοις [ἔθανε]· Ἄπ. Ἀρβανιτόπουλος, *Πολέμων* 1 (1929) 37 (*CEG* I

15. Βλ. καὶ Hansen – Nielsen, *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, 477 (C. Morgan – J. M. Hall).

16. Ἡ ἀνάγνωση Ἀνθε[ί]ας [(περὶ τὸ 500 π.Χ.)], βλ. P. Kalligas, *BSA* 66 (1971) 80, ἀρ. 2, 81-82, (*SEG* 30, 520 καὶ *LGPN* III.A, 40, s.v.) ἀπὸ τὸν πρῶτο ἐκδότη σὲ μολύβδινη πινακίδα τῆς Κέρκυρας δὲν εὐσταθεῖ, βλ. *IG* IX 1⁴, 865.

17. Βεβαίως ἐδῶ τὸ ἀντικείμενο τοῦ ρήματος δὲν εἶναι ὁ θανών, ἀλλὰ τὸ μῆμα του. Βλ. καὶ *LSAG* Troizen 2, σελ. 176, 181, 406, πίν. 32, ὅπου χρησιμοποιεῖται τὸ σύνθετο ἐπέθηξε.

18. Τὴν ὑπόδειξη τῶν χωρίων ὀφείλω στὸν Ν. Παπαζαρκάδα, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλείον παρατήρησε ὅτι στὸ χωρίον τοῦ Ἡσιόδου οἱ δύο λέξεις καταλαμβάνουν ἀκριβῶς τὴν μετρικὴ θέση ποὺ ἔχουν καὶ στὸ δημοσιευόμενο ἐπίγραμμα.

19. Τὸ κενὸν θὰ μπορούσε νὰ συμπληρωθῆ ὡς [πολλοῖσι]ν πρβλ. τὸ ἀνωτ. παρατεθὲν *CEG* I 175· ἢ, ὅπως μοῦ ἐπρότεινε ὁ Παπαζαρκάδας, [καὶ πᾶσι]ν.

123), (Θεσσαλία, 450-425; π.Χ.): Γάσστρο|νος τόδ|ε σᾶμα | [Φ]ίλοξ|ένο, ὄ[σ]|ς μάλ|α πολλο|[ῖς] ἄστοῖ|ς καὶ ξε|ίνοις δῶ|κε θαν|ὸν ἀνία|ν.

Ἐκτὸς τῆς δημοσιευομένης,²⁰ ἀπὸ τῆς Κλεωνῆς προέρχονται ὀλίγες ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφές. Ἡ Jeffery ὑπὸ τὴν κεφαλίδα *Kleonai, Nemea* καταλέγει²¹ τρεῖς, βλ. *LSAG*, σελ. 147-149, καὶ 150. Στὸ *Συμπλήρωμα*²² ὁ Α. Johnston ἐντάσσει τρεῖς ἀκόμη· θραῦσμα ἱεροῦ νόμου (5a = *LSAG* Tiryns 8, σελ. 149, 150, πίν. 25), τὸ ὁποῖο ὁ Μ. Jameson ἀπέδωσε στὶς Κλεωνές, ἐνῶ προηγουμένως προσεγράφετο στὴν Τίρυνθα· ἐνεπίγραφη περικημίδα ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία (7a) καὶ ἐνεπίγραφη χαλκὴ ὕδρια ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοῦ Διὸς τῆς Νεμέας (7b).²³ Μνημονεύει ἐπίσης τὴν εὔρεση μερικῶν συντόμων κειμένων κατὰ τὶς ἀνασκαφές τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διός.²⁴

20. Παρέπεμψα ἤδη ἀνωτέρω στὴν μνεία τῆς ἐπιγραφῆς στὸν *Ὀδηγὸ* τῶν S. G. Miller et al., *Nemea: A Guide to the Site and Museum* (2004). Στὸ λήμμα *SEG* 54, 425, ὅπου ἀναπαράγονται τὰ παρεχόμενα στὸν *Ὀδηγὸ* στοιχεῖα περὶ τῆς ἐπιγραφῆς, ὁ μακαρίτης R. Stroud (†7.10.21) ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη τῆς δημοσιεύσεώς της: «This important text in an epichoric alphabet, found several years ago, deserves proper publication.»

21. Ἀποδίδει διστακτικὰ μὲν ἀκόμη, ἓνα ἐπιγραφικὸ χάραγμα (graffito) σὲ ὑπογεωμετρικὸ μικρὸ ἀγγεῖο ἀπὸ τὸ Ἡραῖο τοῦ Ἄργους, βλ. σελ. 149 καὶ 150.

22. *The Local Scripts of Archaic Greece. With a Supplement* by A. L. Johnston, Oxford 1990, 443.

23. Μία ἀκόμη, τμήμα ἐνεπιγράφου βάρθρου, πού ἐδημοσίευσε ὁ Χ. Κριτζᾶς, *Ἀρχ. Δελτ.* 28 (1973) Χρον. Β' 135, 122γ, εἶναι χαραγμένη μᾶλλον στὸ ἀλφάβητο τοῦ Φλειοῦντος· βλ. ἐνθ. ἀνωτ. (σημ. 22), 443.

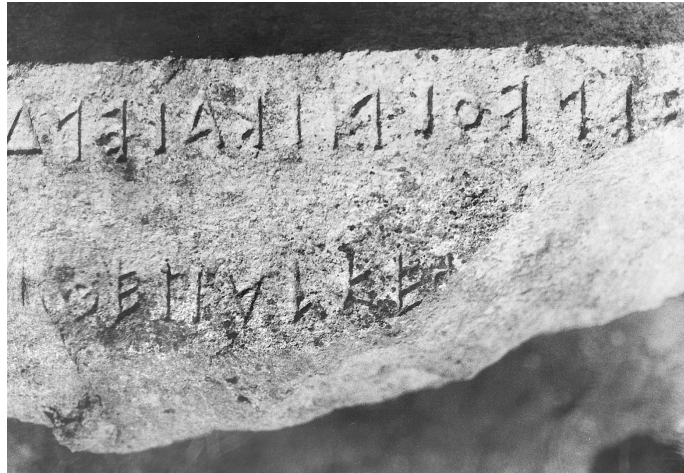
24. Γιὰ τὰ ἐπιγραφικὰ εὐρήματα τῆς ἀνασκαφῆς καὶ τὶς ἐκτιθέμενες στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς Νεμέας ἐπιγραφές, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὀλίγιστες ἀρχαϊκῆς, βλ. Miller et al., *Nemea: A Guide to the Site and Museum* (2004) σποράδην καὶ *SEG* 54, 423· καταχωρίζονται ἐκεῖ οἱ σελίδες τοῦ *Ὀδηγοῦ*, στὶς ὁποῖες ἀναφέρονται οἱ ἐπιγραφές.

Δὲν εἶμαι βέβαιος ἐὰν δύο ἐπιγραφικὰ χαράγματα (graffiti) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοιχώματος σκύφου, τὰ ὁποῖα δημοσίευσε ὁ Miller, *Hesperia* 50 (1981) 65, πίν. 25 a, b (*SEG* 31, 303) πρέπη νὰ προστεθοῦν στὸν μικρὸ κατάλογο τῶν ἀρχαϊκῶν ἐπιγραφῶν τῶν Κλεωνῶν. Δὲν δίδεται χρονολόγησις τοῦ ἀγγείου οὔτε τῶν χαραγμάτων· χρονολογεῖται ὅμως ἡ ἀπόθεση (deposit), στὴν ὁποία βρέθηκε, στὸν 6ο καὶ τὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα τῶν διακρινομένων γραμμάτων τῶν δύο χαραγμάτων, –ἢ φωτογραφία δὲν εἶναι εὐκρινής–, τὸ Σ εἶναι τετρασκελές, τὸ Δ τριγωνικόν, τὸ Β ἔχει τὸ σύννηθες σχῆμα καὶ ὄχι ἐκεῖνο τοῦ ἀλφαβήτου τῶν Κλεωνῶν. Πρώϊμη χρονολόγησις ὑποδεικνύει ἢ ἐπὶ τὰ *λαιὰ* χάραξη τῆς μᾶς ἐπιγραφῆς. Ἡ δευτέρα, τὸ ὄνομα Διφαιδᾶς, στὸ Λεξικὸ τῶν P. M. Fraser – E. Matthews, *LGPV* III.A, 125, χρονολογεῖται (μὲ ἐρωτηματικόν) στὸν 6ο αἰ. π.Χ.

Αρχαϊκὸ ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα Κλεωνῶν

Εἰκ. 1, 2. Ὁ ἐνεπίγραφος κίων στὸν χῶρο τῆς ἀνασκαφῆς

Εικ. 3, 4. Τμήματα της έπιγραφής